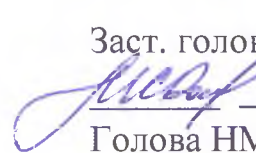

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Філософії та суспільних наук» (№ 701)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заст. голови НМК 1

 М. С. Романов

Голова НМК 2

 Д. М. Крицький

Голова НМК 3

 Л. О. Філіпковська

« 31 » _____ серпня _____ 2021 р.

**СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ**

Спеціальності: усі спеціальності, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Освітні програми: усі освітні програми відповідних спеціальностей, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

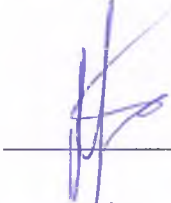
Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти,
перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

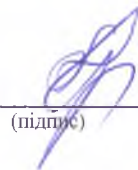
Розробник:

ст. викладач каф.701 Г.Г.Півень

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри 701

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д-р філос. наук, професор
(науковий ступінь та вчене звання)

О.П. Проценко
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

В.О. Шевч Студентської Ради

Вану
(підпис)

А.О. Данищенко
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Півень Георгій Георгійович,
старший викладач кафедри філософії
та суспільних наук.

Викладає наступні дисципліни:

- «Історія та культура України»
- «Історія та філософія науки і техніки»
- «Історія катастроф»
- «Технології мифотворення в українській історії»
- «Історія університетської освіти в Україні та світі»

Наукові інтереси:

- Історія і культура середньовічної
ранньомодерної України;
- Історична географія України;
- Історична психологія.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – в залежності від навчального плану.

Обсяг дисципліни: Загальна кількість кредитів ЄКТС – 3, загальна кількість годин – 90.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – вибіркова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні роботи, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – для вивчення курсу студенти не потребують спеціальних знань. Разом з тим, бажаною є наявність у здобувачів базових знань з історії, основ філософії, соціології, політології, права, етики.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – оскільки курс є вибіркоким та спрямованим на розвиток загальних компетентностей, необхідних супутніх дисциплін не передбачено. Компетентності, набуті протягом вивчення курсу, можуть бути застосовані для аналізу, різних аспектів сучасного стану суспільства та формування свідомої, активної, відповідальної громадської, політичної та світоглядної позиції.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: на основі вивчення процесів формування, становлення, розвитку держави та культури України на різних етапах її історії сформувати у здобувачів освіти адекватне розуміння сучасних політичних та культурних процесів, а також навички використання історичних знань майбутніми спеціалістами для оптимального вирішення професійних, громадських та світоглядних питань.

Завдання дисципліни:

- вивчення здобувачами освіти історичних процесів, що відбувалися в Україні від найдавніших часів до сьогодення, усвідомлення їх об'єктивного характеру, взаємозв'язку та взаємозалежності;
- оволодіння навичками аналізу історичних джерел;
- вивчення основних періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу;
- аналіз історичної специфіки української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою формування ціннісних орієнтирів та гуманізації сучасного українського соціокультурного простору.
- розглянути внесок українського народу у розвиток світової цивілізації.

У результаті вивчення курсу передбачається набуття наступних **компетентностей:**

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово для здійснення ефективної професійної комунікації;
- здатність працювати в команді для розв'язання професійних завдань;
- здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність забезпечувати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформації та знань у будь-яких формах у різних підсистемах соціальних комунікацій;
- здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.

Очікується, що після опанування дисципліни будуть досягнуті наступні **результати навчання:**

- асоціювання себе як члена громадянського суспільства та національної спільноти, визнання верховенства права, зокрема у професійній діяльності,

розуміння і вміння користуватися власними правами і свободами, виявлення поваги до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу;

- відтворення моральних, культурних, наукових цінностей, примноження досягнень суспільства в соціально-економічній та культурній сферах;

- набуття навичок аналізу історичних джерел і наукової літератури для формування вміння самостійного осмислення історичних закономірностей та спроможності застосовувати набуті знання у повсякденній діяльності та у власній науково-дослідній роботі

- використання професійної, етичної та логічної аргументації для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері професійної діяльності;

- демонстрація навичок креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;

- демонстрація навичок самостійної та командної роботи, а також критичного, креативного, самокритичного мислення.

- демонстрація здатності діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, вміння цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Україна з найдавніших часів до кінця XIX ст.

Тема 1. Історія та культура України як наука та навчальний предмет. Стародавня історія України.

- *Форма занять: лекція, семінар, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 години.*
- *Тема семінарського заняття: **Культура давнього населення України.***
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Предмет і завдання курсу історії України. Історія України як складова частина загальноєвропейської історії. Місце курсу в системі гуманітарних наук вищої школи. Основні періоди історії України. Розвиток історичної думки в Україні. Зарубіжна історіографія. Характеристика джерел з історії України. Термін "Україна". Форми і методи вивчення курсу. Значення оволодіння історією України для фахової підготовки і виховання громадянської позиції та патріотизму, вироблення історичної свідомості.

Основні етапи розвитку первісного суспільства. Поява і розселення людей на території України. Первісна палеолітична община. Мезоліт: виникнення родової общини. Розквіт родового ладу в неоліті. Трипільська культура. Традиції трипільської культури в культурах пізніших народів. Племінна структура суспільства епохи бронзи. Розвиток державотворчої традиції на території України: кіммерійці, таври, скіфи, сармати. Економічні зв'язки з країнами Середземномор'я та Передньої Азії. Античні міста-держави Північного Причорномор'я, їх політичне та господарське життя.

Східні слов'яни у давнину. Найдавніші писемні та археологічні джерела про походження слов'ян, їх заняття, суспільний лад, побут, вірування. Антський племінний союз. Боротьба з готами, гунами і аварами. Витоки українського народу. Перші державні об'єднання східнослов'янських племен на Середньому Подністрів'ї. Східнослов'янські племена і державно-племінні союзи VI – IX ст. Еволюція суспільного устрою східних слов'ян. Територіальна община. Поява приватної власності. Взаємовідносини східних слов'ян з сусідніми народами.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10-14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчального посібника. Формування питань до викладача та дискусійних питань. Підготовка до доповіді (теми узгоджуються між викладачем та здобувачами освіти).

Тема 2. Середньовічна держава Київська Русь (IX- XII ст.).

- *Форма занять: лекція, семінар, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 годин.*

- *Тема семінарського заняття: Середньовічна українська культура (X – XIV ст.).*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Джерела вивчення вченими історії Київської Русі. Передумови утворення Київської Русі. Особливості державотворчого процесу у Східній Європі. Походження термінів “Русь”, “Руська земля”. Перетворення Києва на державний центр східнослов'янських племінних союзів. Теорії походження Київської Русі та їх оцінки в сучасній історіографії. Соціально-економічні і політичні фактори об'єднання слов'ян. Утворення міст. Розвиток і характер землеволодіння. Князь Олег. Київська держава за Ігоря, Ольги, Святослава. Відносини Русі з кочівниками. Військові походи князів. Етнічні процеси в Київській Русі. Початок формування української народності. Русь і Візантія. Шляхи проникнення християнства на Русь. Значення впровадження християнства як державної релігії. Хрещення Русі та його історичне значення. Київська метрополія. Володимир Великий. Візантійський стиль. Музика, монументальний живопис, книжкова мініатюра в стародавній Русі. Архітектура Київської Русі. Київська Русь за Ярослава Мудрого. “Руська Правда”. Міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії Європи.

Причини ослаблення влади київських князів. Володимир Мономах і його боротьба за державну єдність Русі. Причини і сутність роздробленості Русі. Зростання політичної і економічної могутності місцевих князів. Розвиток міст, ремесел і торгівлі. Продовження процесу формування української народності. Проблема генезису української народності в історіографії. Державні утворення Середнього Подніпров'я: Київська, Чернігово-Сіверська та Переяславська землі. Боротьба руських князівств із кочівниками. Золота Орда.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10-14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчального посібника. Формування питань до викладача та дискусійних питань. Підготовка до доповіді (теми узгоджуються між викладачем та здобувачами освіти).

Тема 3. Галицько-Волинська держава (XII-XIV ст.).

- *Форма занять: лекція, семінар, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 годин.*
- *Тема семінарського заняття: **Ренесансна українська культура (XV – початок XVII ст.).***

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Економічне і політичне зміцнення Галицького князівства. Внутрішня і зовнішня політика Ростиславичів. Ярослав Осмомисл. Протистояння експансії польських і угорських феодалів. Роман Мстиславович. Соціально-економічний розвиток Галицько-Волинської держави. Суспільно-політичний і адміністративний устрій. Боротьба Русі з монголо – татарами. Перші завойовницькі походи монголо-татар. Битва на р. Калці. Південно-західні руські землі під ярмом Золотої Орди. Ідея єдності Русі. Прихід до вдали Данила Галацького. Спроби Данила Галицького організувати антиординську коаліцію держав. Культура та наука Галицько-Волинського королівства. Міжнародні відносини за Данила Галицького. Відносити Данила Галицького з папою римським Інокентієм IV. Значення Київської Русі і Галицько-Волинської держави. Їх місце та роль у формуванні українського народу і світовій історії. Занепад Галицького-Волинського князівства. Литовська-Руська держава. Польська експансія на українські землі в другій пол. XIV ст.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10-14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчального посібника. Формування питань до викладача та дискусійних питань. Підготовка до доповіді (теми узгоджуються між викладачем та здобувачами освіти).

Тема 4. Українські землі у складі Литви та Польщі. Українське козацтво. Українська національна революція під проводом Богдана Хмельницького.

- *Форма занять: лекція, семінар, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 годин.*
- *Тема семінарського заняття: **Українське національно-культурне Відродження. Українське бароко (кінець XVI – кінець XVIII ст.).***
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Боротьба за оволодіння Галицько-Волинським князівством. Включення до складу Литви Східної Волині, Сіверщини, Київщини і Поділля. Відносини з Золотою Ордою і Ногайським улусом за князювання Ольгерда. Політика великих литовських князів на українських землях. Суспільно-політичний устрій держави. Кревська унія (1385р.). Розширення південних кордонів князівства. Боротьба проти наступу німецьких лицарів. Грюнвальдська битва і участь у ній українських воїнів. Литовський князь Вітовт, його зовнішня політика. Ліквідація удільних князівств. Зміцнення Московської держави та її боротьба з Великим князівством Литовським за Сіверську землю. Напад татар і турків на

українські землі. Зміни в суспільно-політичному устрої Великого князівства Литовського. Зростання ролі шляхти.

Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIV – середині XVI ст. Розвиток сільського господарства, ремесла, сільських і міських промислів. Зростання міст. Надання Магдебургського права українським містам. Формування панщино-фільваркового господарства. Зростання залежності населення від магнатів і шляхти. Юридичне оформлення кріпосного права. Литовські статuti 1529, 1566, 1588 рр. Устав на волоки. Зростання впливу Польщі на Литву. Місце українських магнатів і шляхти в політичному житті. Наступ католицизму. Православна церква. Люблінська унія 1569 р. Утворення Речі Посполитої. Україна під владою Польщі. Соціально-економічний розвиток України та суспільно-політичні зміни на українських землях у другій половині XVI - першій половині XVII ст. Міста і Магдебургське право. Ремесла, промисли і торгівля. Поява підприємств мануфактурного типу. Покатоличення та ополячення місцевої знаті. Виникнення братств. Криза православ'я. Берестейська церковна унія 1596 р.

Джерела виникнення козацтва. Причини, час і місце заснування першої Запорозької Січі. Зміни розташувань. Виникнення реєстрового козацтва. Формування суспільно-політичного устрою Запорозької Січі. Козацька адміністрація. Старшина, заможні козаки і козацька голота (сірома). Козацькі ради. Господарство, побут і звичаї козаків. Військове мистецтво. Духовний світ українського козацтва. Козацькі повстання під проводом К. Косинського та С. Наливайка. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Відновлення значення Києва як політичного і духовного центру українського народу. Запорозькі козаки в битвах під Цецорою і Хотином. Козацькі повстання 20-30-их років XVII століття.

Україна напередодні та в роки національно-визвольної війни середини XVII ст. Причини, характер, рушійні сили і мета Визвольної війни. Богдан Хмельницький. Основні етапи війни. Перемоги під Жовтими Водами і Корсунем. Битва під Пилявцями. Зборівський договір. Утворення Української козацької держави – Гетьманщини. Битва під Берестечком. Білоцерківський мирний договір. Розгром польського війська під Батогом, бої під Монастирищем і Жванцями. Жванецька угода. Українсько-російські зв'язки в роки війни. Українсько-російська міждержавна угода 1654 р. та її оцінка в історіографії.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10-14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчального посібника. Формування питань до викладача та дискусійних питань. Підготовка до доповіді (теми узгоджуються між викладачем та здобувачами освіти).

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням викладача допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовий модуль 2. Історія становлення та розвитку українських державності XIX – початок XXI ст.

Тема 5. Українські землі у складі Росії та Австрії (Австро-Угорщини) наприкінці XVIII – на початку XX століття та суспільно-політичний рух в Україні на початку XX століття.

- *Форма занять: лекція, семінар, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 годин.*

- *Тема семінарського заняття: Українська культура XIX ст.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Українські землі у складі Росії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Російсько-французька війна 1812 р. і Україна. Економічне становище та соціальна боротьба в першій половині XIX ст. Масонство в Україні. Декабристи в Україні. “Південне товариство”. “Товариство об'єднаних слов'ян”. Повстання Чернігівського полку. Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну. Деколонізація та активний наступ русифікації на Правобережжі. Здійснення інвентарної реформи. Початок українського національного відродження. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства. Т.Г. Шевченко в українському національному русі та вплив його творів на формування української національної ідеї. Адміністративно-територіальний устрій, регіональний поділ західноукраїнських земель наприкінці XVIII - в першій половині XIX ст. Криза кріпосницького господарювання. Антикріпосницькі рухи в Галичині, на Буковині в Закарпатті. Політика австрійського уряду щодо українців. Реформи Марії Терезії та Йосифа II. Діячі українського національного руху в Галичині. Демократично-просвітницький гурток «Руська трійця». Альманах «Русалка Дністрова». Західноукраїнські землі під час революції 1848 - 1849 рр. в австрійській імперії. Головна руська рада. Галицькі українці на з'їзді слов'янських народів у Празі. Лук'ян Кобилиця. Скасування кріпосницької залежності та панщини в Західній Україні.

Наддніпрянська Україна у другій половині XIX ст. Кримська війна і Україна. Піднесення антикріпосницького руху. Підготовка та здійснення селянської реформи. Маніфест і положення 19 лютого 1861 р. Особливості селянської реформи в різних регіонах України. Реформи 60-70 – х років XIX ст.: земська, міська, судова, фінансова, військова та їх історичне значення. Промисловий розвиток українських земель в пореформену добу. Будівництво залізниць. Швидкий розвиток важкої промисловості в Донбасі і Придніпров'ї. Притік іноземного капіталу. Народження вітчизняної буржуазії. Український громадсько-політичний рух кінця XIX – поч. XX ст. Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні у другій половині XIX ст. Польське повстання 1863 -

1864 рр. і Україна. Національна політика російського царизму щодо українців. Виникнення та діяльність українських громад. Валуєвський циркуляр 1863 р. Діяльність М. Драгоманова. Емський указ 1876 р. Російський громадсько-політичний рух народників в Україні. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії в другій половині XIX ст. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель після революції 1848-1849 рр. Суспільно-політичний розвиток у 60-ті – першій половині 70-х рр. XIX ст. Москвофільство і народовці. Становлення та діяльність суспільних рухів та політичних партій наприкінці XIX – на поч. XX століття. Активізація національного руху в Наддніпрянській Україні. Братство тарасівців, їх програмні засади. Виникнення та діяльність українських політичних партій в Австро-Угорщині.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10-14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчального посібника. Формування питань до викладача та дискусійних питань. Підготовка до доповіді (теми узгоджуються між викладачем та здобувачами освіти).

Тема 6. Українська національна революція 1917-1921 років.

- *Форма занять: лекція, семінар, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 годин.*
- *Тема семінарського заняття: Українська культура революційної доби:*

пошук нових шляхів розвитку.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Соціально-економічний і політичний розвиток України на початку XX століття. Соціально-економічне становище українських земель у складі Росії. Економічна криза 1900 - 1903 рр. Політизація українського національного руху в Російській імперії. Земсько-ліберальна опозиція царизму. Загальноросійські і українські партії в Україні. Українська політична думка на початку XX ст. Студентський рух. Кооперативний рух. Україна в революції 1905-1907 рр. Позиції політичних партій в революції. Виникнення україномовної преси, «Просвіт» в українському русі. Столипінська аграрна реформа. Економічні і політичні наслідки реформи.

Лютнева демократична революція 1917 р. Становище в Україні після повалення царизму. Утворення Центральної Ради, її соціальна база, програма. М.С. Грушевський та В.К. Винниченко. Утворення рад робітничих, селянських та солдатських депутатів. Програми і цілі українських та загальноросійських політичних партій в Україні. Роль Центральної Ради у формуванні української національної державності. Взаємовідносини Центральної Ради та Тимчасового Уряду. I Універсал Центральної Ради. Сформування Генерального секретаріату. II Універсал Центральної Ради. Боротьба проти органів Тимчасового уряду в Україні. III Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки. Підсумки виборів до Всеросійських Установчих Зборів в Україні. Боротьба більшовиків за владу. Створення в Україні радянського уряду. Втрата більшовицьких військ з Росії. IV Універсал Центральної Ради та проголошення незалежності УНР. Прийняття Конституції УНР. Окупація

України німецькими та австро-угорськими військами. Криза Центральної Ради на весні 1918 року. Гетьманський переворот. Українська держава гетьмана П. Скоропадського. Революційні події 1918 р. на західноукраїнських землях. Політичні партії Східної Галичини. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. Війна з Польщею.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10-14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчального посібника. Формування питань до викладача та дискусійних питань. Підготовка до доповіді (теми узгоджуються між викладачем та здобувачами освіти).

Тема 7. Міжвоєнна Україна під владою тоталітарної системи. Україна у Другій світовій війні. Українська РСР у 1945 – 1991 рр.

- *Форма занять: лекція, семінар, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 годин.*

- *Тема семінарського заняття: Українська культура 1 пол. XX ст.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. Перехід до нової економічної політики. Голод 1921-1923 рр. на півдні України: причини і наслідки. Особливості впровадження Непу в Україні. Система реальної влади в Україні. Сталінська індустріалізація в УРСР. Сталінський курс на «всеосяжну колективізацію» селянських засобів виробництва. «Ножиці цін». Хлібозаготівельні кризи. Ставлення тоталітарного режиму до інтелігенції, освіти і перенесення центру наукових досліджень в установи ВУАН. Розвиток радянської науки. Антицерковна політика партії. Завершення внутріпартійної боротьби в ЦК ВКП(б) і утвердження одноособової диктатури Й.В. Сталіна.

Голодомор 1933 р. та його наслідки. Колгоспи в системі командної економіки після 1933 р. Боротьба з «буржуазним націоналізмом» і «націонал-ухильництвом». «Розстріляне відродження». Здобутки і трагічні сторінки української науки, літератури і мистецтва. Конституція УРСР 1937 р. Західноукраїнські землі в 1921-1938 рр.

Українське питання в політиці воюючих держав. Пакт Рібентропа-Молотова. Початок війни та причини її невдач для Червоної армії. Німецький окупаційний режим. Визволення України та наслідки війни. Відновлення сталінських репресій.

Політика деєсталізації і духовне життя в Україні. Формування авторитарної системи управління в 70-80-х рр. Характерні риси соціально-економічного становища українських земель у 60-80-х рр. Русифікація та дисидентський рух. Україна і процес перебудови в СРСР. Причини початку перебудови та її наслідки.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10-14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчального посібника. Формування питань до викладача та дискусійних питань. Підготовка до доповіді (теми узгоджуються між викладачем та здобувачами освіти).

Тема 8. Становлення незалежної України.

- *Форма занять: лекція, семінар, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 годин.*
- *Тема семінарського заняття: Українська культура 2 пол. XX ст. –*

початку XXI ст.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Спроба серпневого 1991 р. перевороту у Москві. Схвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України. Заборона діяльності КПУ. Участь інтелігенції, студентської молоді, засобів масової інформації в демократизації суспільства, відродженні національних традицій, розширенні сфери вжитку української мови. Пробудження релігійного життя. Участь української діаспори в державно-творчому процесі. Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Угода про Співдружність незалежних держав, проблеми розвитку СДД.

Прийняття Конституції України (28 червня 1996 р.), її головні положення. Сучасний конституційний процес в Україні. Труднощі формування національної економіки, прорахунки в її реформуванні. Вибори 1994 р. та 1998р. до Верховної Ради України. Вибори президента України 1994 р. та 1999 р. Політична криза 2000-2001 рр. Вибори до Верховної Ради 2002 р.

Вибори Президента України 2004-2005 рр. «Помаранчева революція». Конституційна реформа. Вибори до Верховної ради 2006 р. Політична криза 2008-2009 рр. Вибори Президента України 2010 р. Новий етап Конститутивної реформи. Політична опозиція. Парламентські перегони. Шляхи подолання економічної кризи.

Характерні напрями зовнішньої політики України за часи незалежності. Євро 2012 в Україні. Політична криза 2013 р. Революція Гідності. Анексія Криму. Російсько-українські відносини. АТО. Вибори президента 2014 р. Євроінтеграційна процеси в сучасній Україні. Безвіз. Мінські домовленості та їх реалізація. Виборча президентська кампанія 2019 року. Парламентські вибори. Розстановка політичних сил в Україні. Релігійне питання в сучасній Україні. Отримання Томосу.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10-14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчального посібника. Формування питань до викладача та дискусійних питань. Підготовка до доповіді (теми узгоджуються між викладачем та здобувачами освіти).

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням викладача допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні, проектні, інтерактивні, дискусії, обговорення підготовлених студентами рефератів та творчих завдань, семінари-диспути, семінари-круглі столи.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування, дискусія, виконання інтерактивних вправ), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одну тему	Кількість завдань (тем)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Активність під час аудиторної роботи (конспектування лекційного матеріалу, відповідь на запитання викладача в ході поточного опитування)	0...2	4	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виступ з доповіддю, презентацією, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання	0...4	4	0...16
Модульний контроль	0...26	1	0...26
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Активність під час аудиторної роботи (конспектування лекційного матеріалу, відповідь на запитання викладача в ході поточного опитування)	0...2	4	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виступ з доповіддю, презентацією, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання	0...4	4	0...16
Модульний контроль	0...26	1	0...26
За семестр			100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для заліку
90-100	Зараховано
75-89	
60-74	
01-59	Не зараховано

Залік проводиться у вигляді тестування. Тест складається з 50 питань закритого типу (за правильну відповідь на одне питання здобувач отримує 2 бали). Під час складання семестрового заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати модульні контрольні роботи. Мати хоча базові знання найважливіших розділів курсу. Пам'ятати імена князів Київської Русі та їх соціально політичні погляди. Орієнтуватися в періодизації основних битв, які проводились на території України та українських національних рухів. Знати імена видатних полководців, гетьманів, політичних активістів та культурних меценатів в українській історії. Орієнтуватися в основних державотворчих тенденціях під час Українських революцій. Частково пам'ятати і розуміти основний матеріал щодо участі України у Другій світовій війні та вміти розказати про увічнення історії цього періоду в меморіальних комплексах (Меморіальний комплекс Парк Слави в Києві, Меморіал в Харкові). Розрізняти основні архітектурні пам'ятки української культури та орієнтуватися в стилістиці. Можливі незначні труднощі з використанням науково-понятійного апарату і термінології навчальної дисципліни, часткові труднощі з виконанням передбачених програмою завдань, неповне знайомство з рекомендованою літературою.

Добре (75-89). Добре володіти основним матеріалом курсу. Виконати модульні контрольні роботи. Знати категоріально-понятійний апарат. Уміти формулювати свою позицію щодо основних соціально-політичних, культурних тенденцій окремого історичного періоду. Більше одного разу виступити на семінарських заняттях з презентацією та приймати участь в історичних дискусіях та опитуваннях по окремій темі семінару. Мати додаткові знання щодо окремих питань, які обговорюються на семінарах. Приймати участь в історичних «круглих столах» та проявляти ініціативу щодо публічних виступів на семінарі. Готувати письмові (3-5 стор.) чи усні доповіді (7 хв.). Чітко значи усю періодизацію історичних епох, імена видатних історичних осіб та вміти порівнювати їх соціально-політичну, зовнішньо-політичну, економічну, культурну діяльність.

Відмінно (90-100). Демонструвати глибоке і систематичне знання всього програмного матеріалу; вільне володіння концептуально-понятійним апаратом, науковою мовою і термінологією; за бажанням студента публікація наукової роботи (тез, статей) з тематики курсу; знання основної і знайомство з додатково рекомендованою літературою. Активно брати участь в семінарських заняттях з презентаціями, доповідями, приймати участь в історичних дискусіях та опитуваннях по окремій темі семінару. Виконати модульні контрольні роботи з оцінкою «відмінно». Мати особисту думку щодо кожної окремої теми та намагатися за потреби надати історичний прогноз щодо сучасних соціально-політичних та культурних тенденцій розвитку суспільства.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядаються за процедурою, визначеною у Положенні «ХАІ» про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни представлено: навчальним конспектом, методичними вказівками, засобами діагностики (питання для модульного (поточного) контролю, питання для підсумкового контролю, комплекти ККР) які представлені у методичному кабінеті кафедри 701.

Електронний ресурс, на якому розміщено навчально-методичний комплекс дисципліни:

Навчально-методичне забезпечення дисципліни "Історія та культура України" для бакалаврів / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т"; розроб: Г. Ю. Каніщев. – Харків, 2019. – 268 с.
http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/003_Istoriya.pdf

Робоча програма навчальної дисципліни "Історія та культура України" для бакалаврів / Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут"; Селевко В.Б. - Харків, 2019. - 16 с. -
http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/702_Istoriyata_Kultura_Ukrayini.pdf

Сторінка дисципліни на сайті дистанційної освіти «ХАІ» знаходиться за посиланням: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=4957>

11. Рекомендована література

Базова

1. Аркас М. Історія України-Русі / М. Аркас. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 392 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: навч. посіб. / О.Д. Бойко. – К.: Академія, 2018. – 720 с.

3. Грушевський М. Як жив український народ. Коротка історія України / М. Грушевський. К.: КМ-БУКС, 2018. – 136 с.
4. Каніщев Г.Ю., Кисіль Ю.І., Малишев О.В., Півень Г.Г., Шевченко В.П., Яцина О.А. Історія вітчизняної культури: консп. лекцій. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2011. – 100 с.
5. Качкан В. Історія України: підручник /В. Качкан. – К.: Медицина, 2018. – 360 с.
6. Лазарович М.В. Історія України / М. Дазарович. – К.: «Знання», 2013. – 685 с.
7. Федека С. Історія України в датах і подіях / С. Федека. – К.: Український пріоритет, 2018. – 368 с.
8. Яворницький Д. Історія Запорізьких козаків / Д. Яворницький. – К.: Стебеляк О.М., 2015. – 1072 с.

Допоміжна

1. Андреев В.М., Руденко А.С. Рід Дорошенків у громадсько-політичному та культурному житті України (XVII – початок XX ст.) / В.М. Андреев, А.С. Руденко // Український історичний журнал, 2015. - №1. С. 39-57.
2. Чорнобиль. Документи Оперативної групи ЦК КПУ (1986-1988) / Упоряд.: О.В. Бажан, О.Г. Бажан, Г.В. Бодяк, С.І. Власенко; Від. Ред. В.А. Самолій. Інститут історії України НАН України, Центральний державний архів громадянських об'єднань України. – К.: Інститут історії України, 2017. – 830 с.
3. Веденєєв Д.В., Лисенко Л.Є. Протидія радянських спецслужб німецьким розвідці й контррозвідці на території України в 1941-1944 рр. / Д.В. Веденєєв, О.Є. Лисенко // Український історичний журнал. 2015. – №1. – С.69-92.
4. Віднянський С.В. Чому та як Українська РСР стала однією з країн-засновниць ООН? (до 70-річчя Організації Об'єднаних Націй і членства в ній України) / С.В. Віднянський // Український історичний журнал, 2015. – №6. – С.175-195.
5. Вронська Т.В., Пастушенко Т.В. Зворотній бік війни: Історичний та соціально-правовий портрет радянських оточенців / Т.В. Вронська, Т.В. Пастушенко // Український журнал, 2015. – №2. – С.22-42.
6. Зеркаль М.М. Освіта національних меншин України (1990-2000-ні рр.) / М. Зеркаль // Український історичний журнал, 2013. – №2. – С.121-136.
7. Гай-Нижник П.П. Пошук державної моделі УНР: ідея та крах «трудового принципу» (грудень 1918 – липень 1919 рр.) / П.П. Гай-Нижник // Український історичний журнал, 2016. – №1. – С. 79-98.
8. Проблеми історії України XIX- початку XX ст. / Ред кол.: О.П. Реєнт (гол.редкол.), В.В. Шевченко, В.Й. Борисенко, О.І. Гуржій, О.В. Добржанський, Г.Д. Казьмирчук, І.А. Коляда, В.П. Коцур, О.А. Удод, Л.Ф. Циганенко, В.С. Шандра, Н.А. Шип. Інститут історії України. – Вип. XXV. – К.: Інститут історії України, 2016. – 285 с.
9. Крим в умовах соціально-політичних трансформацій (1940-2015): Збірник документів та матеріалів. 2-е вид. / Упоряд.: О.Г. Бажан (керівник), О.В. Бажан,

- С.М. Блащук, Г.В. Боряк, С.І. Власенко, Н.М. Маковська. Відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України; Центральний державний архів громадянських об'єднань України; Галузевий державний архів Служби безпеки України. – К.: ТВО «Видавництво «Кліо», 2016. – 1092 с.
10. Український Гетьманат: нариси історії національного державотворення XVII – XVIII ст. У 2 кн. – Кн. 1,2 / Ред. кол.: В. Смолін, О. Бачинська, В. Горобець, О. Гужій, Ю. Мицик, В. Степанков, Я Федорук, НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2018. – 610 с.
11. Соціальні трансформації в Україні: пізній сталінізм та хрущовська доба: Колективна монографія / Відп. ред. В.М. Даниленко, Ред. – упор. Н.О. Лаас; Авт. кол.: О.Г. Бажан, П.М. Боднарчук, В.К. Борисенко, О.В. Булгатока, В.М. Даниленко та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2014. – 697 с.
12. Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 6. Бібліографічна частина: Н-Я / Відп. ред. М.М. Варварцев. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 370с.

13. Інформаційні ресурси

1. Історичний факультет Київського державного університету ім Т. Шевченка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.histiry.univ.kiev.ua>
2. Український інститут національної пам'яті. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/page/ukrainska-druga-svitova>
3. Інститут народознавства НАН України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ethnology.lviv.ua/>
4. Коллекция памятников древней украинской литературы и исследований литературы. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopes.org.ua/>
5. Музейное пространство Украины. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrmuseum.org.ua/ua/main>
6. Национальная библиотека Украины им. В. Вернадского. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ukr.html>
7. Інститут історії НАН України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://history.org.ua/uk?libid=11024>
8. Сайт інституту Етнографії Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ethnography.org.ua/>
9. Украинское наследие. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.com.ua/>
10. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korolenko.kharkov.com/>

ДОДАТОК

Перелік галузей знань, спеціальностей та освітніх програм, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті:

Галузі знань: 02 Культура і мистецтво, 03 Гуманітарні науки, 05 Соціальні та поведінкові науки, 07 Управління та адміністрування, 08 Право, 10 Природничі науки, 11 Математика та статистика, 12 Інформаційні технології, 13 Механічна інженерія, 14 Електрична інженерія, 15 Автоматизація та приладобудування, 16 Хімічна та біоінженерія, 17 Електроніка та телекомунікації, 19 Архітектура та будівництво, 27 Транспорт, 28 Публічне управління та адміністрування, 29 Міжнародні відносини.

Спеціальності: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, 035 Філологія, 051 Економіка, 053 Психологія, 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 081 Право, 101 Екологія, 103 Науки про Землю, 113 Прикладна математика, 121 Інженерія програмного забезпечення, 122 Комп'ютерні науки, 123 Комп'ютерна інженерія, 124 Системний аналіз, 125 Кібербезпека, 126 Інформаційні системи та технології, 131 Прикладна механіка, 133 Галузеве машинобудування, 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 142 Енергетичне машинобудування, 144 Теплоенергетика, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка, 153 Мікро- та наносистемна техніка, 163 Біомедична інженерія, 172 Телекомунікації та радіотехніка, 173 Авіоніка, 193 Геодезія та землеустрій, 272 Авіаційний транспорт, 274 Автомобільний транспорт, 281 Публічне управління та адміністрування, 292 Міжнародні економічні відносини.

Освітні програми: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, Прикладна лінгвістика, Економіка підприємства, Психологія, Облік і оподаткування, Фінанси, банківська справа та страхування, Менеджмент, Логістика, Управління проектами, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Право, Екологія та охорона навколишнього середовища, Космічний моніторинг Землі, Обчислювальний інтелект, Інженерія програмного забезпечення, Інформаційні технології проектування, Комп'ютеризація обробки інформації та управління, Інтелектуальні системи та технології, Комп'ютерні технології в біології та медицині, Комп'ютерні системи та мережі, Програмовні мобільні системи та Інтернет речей, Системне програмування, Системний аналіз і управління, Безпека інформаційних і комунікаційних систем, Інформаційні системи та технології підтримки віртуальних середовищ, Розподілені інформаційні системи, Штучний інтелект та інформаційні системи, Динаміка і міцність машин, Роботомеханічні системи та логістичні комплекси, Комп'ютерний інжиніринг, Авіаційні двигуни та енергетичні установки, Безпілотні літальні комплекси, Проектування та виробництво композитних конструкцій, Проектування, виробництво та сертифікація авіаційної техніки, Ракетні двигуни та енергетичні установки, Супутники, двигуни та енергетичні установки. Інженерно технічний переклад, Технології виробництва авіаційних двигунів та енергетичних установок, Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці, Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії, Газотурбінні установки і компресорні станції, Енергетичний менеджмент, Інженерія мобільних додатків, Комп'ютерні системи технічного зору, Комп'ютерні технології проектування та виробництва, Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва, Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи, Якість, стандартизація та сертифікація, Мікро- та наносистемна техніка, Біомедична інженерія, Інформаційні мережі зв'язку, Радіоелектронні пристрої, системи та комплекси, Системи автономної навігації та адаптивного управління літальних апаратів, Геоінформаційні системи і технології, Інтелектуальні транспортні системи, Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів, Автомобілі та автомобільне господарство, Публічне управління та адміністрування, Міжнародна економіка.